

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ Д. Є. ЗАДОРА»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Циклова комісія «Оркестрові струнні інструменти»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчально-виховної роботи

 Гірник М.Ю.

28 серпня 2025

Дата

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АРАНЖУВАННЯ ТВОРІВ ДЛЯ СТРУННИХ АНСАМБЛІВ

галузь знань

спеціальність

освітньо-професійний ступінь

освітньо-професійна програма

02 Культура і мистецтво

025 Музичне мистецтво

Фаховий молодший бакалавр

Музичне мистецтво

Розробник: Цанько Вікторія Василівна, викладачка, заслужена артистка України

Програму навчальної дисципліни «Аранжування творів для струнних ансамблів» обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії «Оркестрові струнні інструменти», протокол № 1 від 28 серпня 2025 року

Голова циклової комісії _____

Підпис

Шіпош Н.А.

під

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Курс:
	III
	Семестр
	V, VI
Загальна кількість годин – 90	Аудиторні заняття 36 год
	Практичні – год.
	Індивідуальні заняття 36 год.
	Самостійна робота 54 год.
	Форма підсумкового контролю: залік VI семестр

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Аранжування творів для струнних ансамблів» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня фаховий молодший бакалавр, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво». Метою викладання навчальної дисципліни «Аранжування творів для струнних ансамблів» є теоретико-методичні аспекти вдосконалення аранжувально-інструментальної підготовки студентів у контексті виховання естетичного сприймання виконуваної музики, її музично-теоретичний аналіз та розвиток індивідуальних виконавських можливостей аранжувальника.

А також формування у здобувачів освіти цілісної системи теоретичних знань щодо основ аранжування та оволодіння практичними навичками й техніками аранжування для розвитку самостійної творчої ініціативи здобувачів освіти у сфері інструментального аранжування.

Аранжування – це мистецтво перетворення музичних творів, надання їм нової форми та структури. У контексті музики, аранжування означає адаптацію мелодії, гармонії та ритму до певного складу інструментів або вокалу. Цей процес дозволяє створити унікальне звучання, яке підходить для конкретного жанру або стилю виконання. Аранжування є ключовою складовою музичного виробництва, яке забезпечує гармонійне поєднання різних музичних елементів, роблячи композицію більш насиченою та цікавою для слухачів.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Аранжування для струнних ансамблів» є:

- виховання у здобувачів освіти свідомого, творчого ставлення до використання технічних, тембрових і музично-виразових можливостей різних за складом струнних ансамблів та оркестрів для повного відображення музично-художнього образу твору, з повагою ставитись до задуму композитора, знаходити такі оркестрові засоби за допомогою яких можна найбільш повно і переконливо донести цей задум до слухача;
- ознайомлення здобувачів освіти із кращими зразками обробок світової та вітчизняної інструментальної музичної культури;
- вивчення теоретичних основ і прийомів перекладень та аранжування інструментальних творів;
- оволодіння видами і складами оркестрів, ансамблів, прийомами перекладення музичних творів для колективів та інструментальних ансамблів різного складу та різного рівня виконавської майстерності;
- набуття навичок аранжування інструментального ансамблю;
- ознайомлення з прийомами аранжування інструментального ансамблю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:** технічні, тембральні та художньо-виразові можливості інструментів. **вміти:** писати зручні для виконання на інструменті партії, ефективно використовувати всі музично-виражальні засоби аранжування, поєднувати групи і тембри інструментів, правильно розподіляти звучання оркестрових груп та окремих партій, читати оркестрові партитури.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (Міждисциплінарні зв'язки)

Попередньо здобуті знання мистецького спрямування з спеціального класу, теорії музики, сольфеджіо. Дисципліна формує у здобувача компетентності, пов'язані зі здатністю вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва. Навчальна дисципліна «Аранжування творів для струнних ансамблів» має безпосередній зв'язок із дисциплінами «Спеціальний клас», «Оркестровий клас», «Методика викладання фахових дисциплін», а також з дисциплінами музично-теоретичного циклу.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ (ЗК) І СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (СК) ВИПУСКНИКА

(відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра):

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 11 Здатність відслідковувати і оцінювати власний прогрес та досягнення у професійній сфері, проявляти критичну самосвідомість.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

РН 5 Застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити.

РН 7 Використовувати відповідні інформаційні, технічні, цифрові ресурси для запису та /або/ аранжування музичних композицій, розробки музично-інформаційних презентацій, опрацювання нотного тексту.

РН 13 Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ГОДИН МІЖ ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет аранжування. Поняття інструментальних ансамблів.

Тема 2. Основні прийоми, види аранжування. Визначення компонентів композиції. Музичні та технічні засоби, які є доступними в аранжуванні. Елементи музичного оформлення. Артикуляція, орнаментация, каденція.

Тема 3. Аранжування для скрипки.

Тема 4. Аранжування для скрипки, альту і віолончелі.

Тема 5. Аранжування хорових творів для струнних тріо.

Тема 6. Аранжування для струнного квартету.

Тема 7. Створення допоміжних побудов (вступи, перегри).

Тема 8. Основні способи інструментального перекладу. Аранжування на основі естрадно-джазової гармонії, імпровізації та вільні обробки.

Тема 9. Оволодіння теоретичними і практичними вміннями та навичками інструментального аранжування. Жанр, побудова, аналіз напрямку руху мелодії, ритмічний малюнок.

Тема 10. Етапи створення аранжування. Процес розкриття потенціалу мелодії за допомогою різних інструментів та прийомів. Збагачення звучання музичних композицій та надання їм нового характеру.

Тема 11. Вибір музичних інструментів та прийомів, які найкраще підходять до конкретного твору.

Тема 12. Поняття фактури, форми. Ритмічна обробка. Зміна ритму або темпу. Надання нового змісту або відчуття руху композиції.

Тема 13. Різновиди супроводів. Визначення фактурної фігурації супроводу.

Тема 14. Ритмічна пульсація, мелодичні утворення, регістр, тембр, динаміка, артикуляція, агогіка.

Тема 15. Композиція та стиль. Компоненти композиції.

Тема 16. Інструментарій, мелодія, гармонія, ритм, метр, темп, фраза, артикуляція, орнаментация, каденція, періодичність.

Тема 17. Музичний акомпанемент. Поняття «Музичний акомпанемент». Функція музичного матеріалу. Поділ функцій на виконавців та соліста (інструменталіста), інструментальний ансамбль і акомпаніатора.

Тема 18. Малі форми інструментальних ансамблів. Камерний інструментальний ансамбль.

Тема 19. Практичне аранжування музичного твору для ансамблів та оркестрів.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
V семестр						
Тема 1. Предмет аранжування. Поняття інструментальних ансамблів.	2	-	-	-	1	1
Тема 2. Основні прийоми, види аранжування. Визначення компонентів композиції. Музичні та технічні засоби, які є доступними в аранжуванні. Елементи музичного оформлення. Артикуляція, орнаментация, каденція.	4	-	-	-	2	2
Тема 3. Аранжування для скрипки.	3				1	2
Тема 4. Аранжування для скрипки, альту і віолончелі.	3	-	-	-	1	2
Тема 5. Аранжування хорових творів для струнних тріо.	3				1	2
Тема 6. Аранжування для струнного квартету.	3				1	2
Тема 7. Створення допоміжних побудов (вступи, перегри).	3	-	-	-	1	2
Тема 8. Основні способи інструментального перекладу. Аранжування на основі естрадно-джазової гармонії, імпровізації та вільні обробки	4	-	-	-	2	2
Тема 9. Оволодіння теоретичними і практичними вміннями та навичками інструментального аранжування. Жанр, побудова, аналіз напрямку руху мелодії, ритмічний малюнок.	4	-	-	-	1	3
Тема 10. Етапи створення аранжування. Процес розкриття потенціалу мелодії за допомогою різних інструментів та прийомів. Збагачення звучання музичних композицій та надання їм нового характеру.	4	-	-	-	1	3
Тема 11. Вибір музичних інструментів та прийомів, які найкраще підходять до конкретного твору.	3	-	-	-	1	2
Тема 12. Поняття фактури, форми. Ритмічна обробка. Зміна ритму або темпу. Надання нового змісту або відчуття руху композиції.	3	-	-	-	1	2
Тема 13. Різновиди супроводів. Визначення фактурної фігурації супроводу.	3	-	-	-	1	2

Тема 14. Ритмічна пульсація, мелодичні утворення, регістр, тембр, динаміка, артикуляція, агогіка.	3	-	-	-	1	2
Всього:	45	-	-	-	16	29
VI семестр						
Тема 15. Композиція та стиль. Компоненти композиції.	8	-	-	-	4	4
Тема 16. Інструментарій, мелодія, гармонія, ритм, метр, темп, фраза, артикуляція, орнаментация, каденція, періодичність.	8	-	-	-	4	4
Тема 17. Музичний акомпанемент. Поняття «Музичний акомпанемент». Функція музичного матеріалу. Поділ функцій на виконавців та соліста (інструменталіста), інструментальний ансамбль і акомпаніатора.	7	-	-	-	3	4
Тема 18. Малі форми струнних ансамблів. Камерний ансамбль.	9	-	-	-	4	5
Тема 19. Практичне аранжування музичного твору для ансамблів та оркестрів.	12	-	-	-	4	8
Залік.	1	-	-	-	1	-
Всього:	45	-	-	-	20	25
Усього годин	90	-	-	-	36	54

Теми індивідуальних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5-й семестр		
1.	Тема 1. Предмет аранжування. Поняття інструментальних ансамблів.	1
2.	Тема 2. Основні прийоми, види аранжування. Визначення компонентів композиції. Музичні та технічні засоби, які є доступними в аранжуванні. Елементи музичного оформлення. Артикуляція, орнаментация, каденція.	2
3.	Тема 3. Аранжування для скрипки.	1
4.	Тема 4. Аранжування для скрипки, альту і віолончелі.	1
5.	Тема 5. Аранжування хорових творів для струнних тріо.	1
6.	Тема 6. Аранжування для струнного квартету.	1
7.	Тема 7. Створення допоміжних побудов (вступи, перегри).	1
8.	Тема 8. Основні способи інструментального перекладу. Аранжування на основі естрадно-джазової гармонії, імпровізації та вільні обробки.	2
9.	Тема 9. Оволодіння теоретичними і практичними вміннями та навичками інструментального аранжування. Жанр, побудова, аналіз напрямку руху мелодії, ритмічний малюнок.	1
10.	Тема 10. Етапи створення аранжування. Процес розкриття потенціалу мелодії за допомогою різних інструментів та прийомів. Збагачення звучання музичних композицій та надання їм нового характеру.	1
11.	Тема 11. Вибір музичних інструментів та прийомів, які найкраще підходять до конкретного твору.	1
12.	Тема 12. Поняття фактури, форми. Ритмічна обробка. Зміна ритму або темпу. Надання нового змісту або відчуття руху композиції.	1
13.	Тема 13. Різновиди супроводів. Визначення фактурної фігурації супроводу.	1
14.	Тема 14. Ритмічна пульсація, мелодичні утворення, регістр, тембр, динаміка, артикуляція, агогіка.	1
	Усього:	16

6-й семестр		
15.	Тема 15. Композиція та стиль. Компоненти композиції.	4
16.	Тема 16. Інструментарій, мелодія, гармонія, ритм, метр, темп, фраза, артикуляція, орнаментация, каденція, періодичність.	4
17.	Тема 17. Музичний акомпанемент. Поняття «Музичний акомпанемент». Функція музичного матеріалу. Поділ функцій на виконавців та соліста (інструменталіста), інструментальний ансамбль і акомпаніатора.	3
18.	Тема 18. Малі форми інструментальних ансамблів. Камерний інструментальний ансамбль.	4
19.	Тема 19. Практичне аранжування музичного твору для ансамблів та оркестрів.	4
	Залік	1
Усього:		20
Разом:		36

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5-й семестр		
1.	Тема 1. Предмет аранжування. Поняття інструментальних ансамблів.	1
2.	Тема 2. Основні прийоми, види аранжування. Визначення компонентів композиції. Музичні та технічні засоби, які є доступними в аранжуванні. Елементи музичного оформлення. Артикуляція, орнаментация, каденція.	2
3.	Тема 3. Аранжування для скрипки.	2
4.	Тема 4. Аранжування для скрипки, альту і віолончелі.	2
5.	Тема 5. Аранжування хорових творів для струнних тріо.	2
6.	Тема 6. Аранжування для струнного квартету.	2
7.	Тема 7. Створення допоміжних побудов (вступи, перегри).	2
8.	Тема 8. Основні способи інструментального перекладу. Аранжування на основі естрадно-джазової гармонії, імпровізації та вільні обробки	2
9.	Тема 9. Оволодіння теоретичними і практичними вміннями та навичками інструментального аранжування. Жанр, побудова, аналіз напрямку руху мелодії, ритмічний малюнок.	3
10.	Тема 10. Етапи створення аранжування. Процес розкриття потенціалу мелодії за допомогою різних інструментів та прийомів. Збагачення звучання музичних композицій та надання їм нового характеру.	3
11.	Тема 11. Вибір музичних інструментів та прийомів, які найкраще підходять до конкретного твору.	2
12.	Тема 12. Поняття фактури, форми. Ритмічна обробка. Зміна ритму або темпу. Надання нового змісту або відчуття руху композиції.	2
13.	Тема 13. Різновиди супроводів. Визначення фактурної фігурації супроводу.	2
14.	Тема 14. Ритмічна пульсація, мелодичні утворення, регістр, тембр, динаміка, артикуляція, агогіка.	2
Усього:		29
6-й семестр		
15.	Тема 15. Композиція та стиль. Компоненти композиції.	4
16.	Тема 16. Інструментарій, мелодія, гармонія, ритм, метр, темп, фраза, артикуляція, орнаментация, каденція, періодичність.	4
17.	Тема 17. Музичний акомпанемент. Поняття «Музичний акомпанемент». Функція музичного матеріалу. Поділ функцій на виконавців та соліста (інструменталіста), інструментальний ансамбль і акомпаніатора.	4

18.	Тема 18. Малі форми інструментальних ансамблів. Камерний інструментальний ансамбль.	5
19.	Тема 19. Практичне аранжування музичного твору для ансамблів та оркестрів.	8
Усього:		25
Разом:		54

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв.

Оцінювання здобувачів освіти, охоплює низку усних, практичних контрольних процедур, які використовують відповідно (знання, вміння /навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Вимірювання рівня досягнення результатів навчання здійснюється експертно за критеріями. Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, проводиться під час проведення поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться у формі виконання індивідуальних завдань і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачем освіти, навчального матеріалу навчальної дисципліни.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у формі заліку (VI семестр), в терміни встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному програмою навчальної дисципліни.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою:

«Відмінно» - власні аранжування здобувача освіти зроблені професійно грамотно, усні відповіді на запитання з курсу вичерпні, відмінно орієнтується в програмовому матеріалі. Добре читає та відтворює нотний запис тексту музичного твору, грає на музичному інструменті артистично, технічно, осмислено, відтворюючи художньо-образний зміст музичного твору відповідно до його стилевих особливостей. Вміє застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити. Під час виконання творчих та навчальних завдань використовує професійну термінологію. Самостійна робота виконана у повному обсязі.

«Добре» - власні аранжування здобувача освіти зроблені професійно грамотно, але є декілька помилок в запису партитур, усні відповіді на запитання з курсу повні, добре орієнтується в програмовому матеріалі. Добре читає та відтворює нотний запис тексту музичного твору, грає на музичному інструменті технічно, осмислено, відтворюючи художньо-образний зміст музичного твору відповідно до його стилевих особливостей. Вміє застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити. Під час виконання творчих та навчальних завдань використовує професійну термінологію. Самостійна робота виконана у повному обсязі, з незначними похибками.

«Задовільно» - власні аранжування здобувача освіти зроблені недостатньо професійно грамотно, є багато помилок у запису партитур, усні відповіді на запитання з курсу неповні, слабо орієнтується в програмовому матеріалі. Здобувач освіти невиразно читає та відтворює нотний запис тексту музичного твору та його образно-художній зміст відповідно до стилевих особливостей.. Частково застосовує аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактне і творче мислення, але при цьому демонструє низький рівень розвитку музикального слуху. Під час виконання творчих та навчальних завдань виявляє слабке знання професійної термінології. Самостійна робота виконана частково.

«Незадовільно» - власні аранжування здобувача освіти містять багато помилок, усні відповіді неточні, погано орієнтується в програмовому матеріалі. Не може прочитати партитуру. Не знає професійну термінологію. Самостійна робота не виконана.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієвський В. І. Основи оркестрування для струнних інструментів: навчальний посібник. Львів: Сполом, 2012. 180 с.
2. Бондаренко І. С. Практикум з аранжування для струнних інструментів. Дніпро: Арт-Прес, 2020. 98 с.
3. Гордієнко Т. В. Методика аранжування творів для струнного квартету. Одеса: Астропринт, 2018. 134 с.
4. Грицюк О. Аранжування та читання вокально-хорових партитур. – К., 2018.
5. Козлов В. А. Аранжування музичних творів для камерного ансамблю: методичні рекомендації. Харків: ХДАК, 2015. 96 с.
6. Кравченко О. М. Аранжування українських народних мелодій для струнного ансамблю. Київ: Ліра-К, 2017. 112 с.
7. Мельник Л. П. Аранжування та оркестрування: струнні інструменти в естрадній музиці. Київ: НМАУ, 2016. 140 с.
8. Савченко Р. В. Аранжування творів для ансамблів з участю скрипки: навчально-методичний посібник. Чернівці: Букрек, 2019. 88 с.
9. Сергієнко Є. О. Аранжування творів для струнних ансамблів: програма для музичних училищ із спеціальності № 0502 «Струнні інструменти». Київ, 1994. 8 с.
10. Ткаченко Н. Ю. Аранжування класичних творів для струнного оркестру. Полтава: ПНПУ, 2021. 102 с.

Рекомендований список творів для аранжування

- І. Мартон. Елегія
- Д. Крамер. Танцюючий скрипаль
- Ф. Шуберт. Вальс
- Українська народна пісня Закарпаття. За горою високою
- Й. Гайдн. Менует
- В. Гомоляка. Ноктюрн
- М. Березовський. Соната для скрипки і чембало
- Е. Гріг. Серце поета.
- Е. Гріг. Люблю тебе.
- Е. Гріг. Цикл «Мелодії серця»
- В. Кирейко. Танець вівчарів.
- В. Кирейко. Козачок
- М. Скорик. Простенька пісенька.
- М. Скорик. Народний танець
- С. Сломінський. Танець слона і слониhi.
- С. Сломінський. Вальс метелика
- М. Колесса. Пісня лісорубів
- Б. Дворіанас. Вальс
- Українська народна пісня «Ой на горі жито»
- Океан Ельзи. Не твоя війна